

Äitien kokemuksia äidinmaidon luovuttamisesta

Kirjallisuuskatsaus

Saana Karnisto

Opinnäytetyö, AMK

Joulukuu 2021

Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala

Kätilö (AMK)

Karnisto, Saana

Äitien kokemuksia äidinmaidon luovuttamisesta

Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Joulukuu 2021, 36 sivua.

Kätilön (AMK) tutkinto-ohjelma. Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala. Opinnäytetyö AMK.

Julkaisun kieli: suomi

Verkojulkaisulupa myönnetty: kyllä

Tiivistelmä

Äidinmaidon koostumus on ainutkertainen ja se on ensisijaista ravintoa imeväisikäiselle. Vaikka nykyisin korvikemaito on tehty mahdollisimman hyvin jäljittelemään äidinmaidon koostumusta, ei se sisällä esimerkiksi kaikkia immuunipuolustusta vahvistavia bioaktiivisia tekijöitä. Äidit voivat halutessaan luovuttaa omaa maitoaan äidinmaitokeskusten kautta toisten vauvojen käyttöön. Esimerkiksi enneaikainen synnytys saattaa vaikuttaa synnyttäneen äidin maidon eritykseen ja siksi tarvitaan luovutettua äidinmaitoa.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli koota äitien kokemuksia äidinmaidon luovuttamisesta. Tavoitteena oli, että ammattilaiset, jotka työskentelevät äidinmaidon luovuttamisen parissa, pystyvät hyödyntämään kokemuksia ja toiveita toiminnan suunnittelussa. Tavoitteena oli myös tuottaa vertaistuellista tietoa äidinmaidon luovuttamista harkitseville.

Opinnäytetyö toteutettiin kuvailevana kirjallisuuskatsauksena. Kirjallisuuskatsaukseen valikoitui mukaan seitsemän kansainvälistä tutkimusta.

Tuloksista ilmeni, että altruismi on merkittävin motivaatiotekijä äidinmaidon luovutuksessa. Altruismi sai jatkamaan luovuttamista, vaikka tehtävä voitiin kokea myös vaativana ja raskaana. Tuloksista voidaan todeta terveydenhuollon ammattilaisten asema merkittäväksi luovutusprosessissa. Koettiin, että on tärkeää saada tarvittaessa käytännön apua ammattilaisilta. Todettiin, että hyvä kohtaaminen voi edistää äidinmaidon luovutusta, kun taas epäystävällinen kohtaaminen voidaan kokea jopa syyksi olla jatkamatta äidinmaidon luovuttamista. Merkittävimmäksi haasteeksi koettiin luovutusprosessin vaatima aseptiikka.

Avainsanat (asiasanat)

äidinmaito, äidinmaidon luovutus, äidinmaidon luovutuksen kokemus, kirjallisuuskatsaus

Muut tiedot (salassa pidettävät liitteet)

-

Karnisto, Saana

Mothers experiences of human milk donation

Jyväskylä: JAMK University of Applied Sciences, December 2021, 36 pages.

Midwife (AMK). Degree Programme in Midwifery. Bachelor's thesis.

Permission for web publication: Yes

Language of publication: Finnish

Abstract

Composition of human milk is unique. It is the primary nutrition of an infant child. Scientists have been trying to evolve the composition of formula to match the composition of human milk as well as possible but it still doesn't contain all the bioactive particles that make the immune system stronger. Mothers can donate their milk for the use of others via Human milk centers. For example premature birth might cause lack of secretion of human milk. Therefore donated human milk is needed.

The purpose of the thesis was to gather experiences about donation of human milk. The goal was that professionals who work in the field of human milk donation can utilize the knowledge when they plan their activities. The other goal was to gather information to provide peer support for the mothers who consider donating human milk.

Thesis was conducted as a descriptive literature review. Seven different international research articles were selected in review.

The results showed that altruism is the most significant motivation factor in the donation of human milk. It kept the mothers donating even when the task was perceived challenging and difficult. The results indicate that healthcare professionals have a significant role in the process. Mothers thought it is important to get practical help from the professionals when needed. Good interaction could advance the donation of human milk and unfriendly interaction can even be seen as a reason to quit the donation. The results reveal that the most significant challenge in donation is the asepsis of the process.

Keywords/tags (subjects)

breast milk, human milk, human milk donation, experiences of human milk donation, literature review

Miscellaneous (Confidential information)

-

Sisältö

1. Johdanto	3
2. Tarkoitus ja tavoitteet	4
3. Äidinmaito	4
3.1. Äidinmaidon edut	4
3.2. Rintamaidon erittyminen	5
4. Äidinmaidon luovutus	6
5. Opinnäytetyön toteutustapa	9
5.1. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus	9
5.2. Tiedonhakuprosessi	9
5.3. Opinnäytetyöhön hyväksytyt tutkimukset ja artikkelit	12
5.4. Aineiston analyysi	14
6. Tutkimustulokset	16
6.1. Motivaatiotekijät äidinmaidon luovutuksessa	16
6.2. Sosiaalisen tuen merkitys luovutusprosessissa	18
6.3. Mitä haasteita äidit ovat kokeneet luovuttaessaan maitoa?	19
6.4. Äitien toiveet luovutusprosessiin liittyen	20
7. Pohdinta	21

	2
7.1. Tulosten tarkastelu	21
7.2. Opinnäytetyön eettisyys	24
7.3. Opinnäytetyön luotettavuus	25
7.4. Johtopäätökset ja jatkotutkimukset	26
Lähteet	28
Liitteet	31
Liite 1. Analyysitaulukko	31

1. Johdanto

Rintamaidon koostumus on ainutkertainen ja se on ensisijaista ravintoa imeväiselle. Rintamaidolla on todennettu vaikutus terveyteen niin lyhyellä kuin pitkälläkin aikavälillä. Se sisältää infektioilta suojaavia sekä kudosten kasvuun vaikuttavia aktiivisia tekijöitä, kuten oligosakkaroideja, jotka muovaavat puolustusjärjestelmää. (Mikkola, K. julkaisussa Hakulinen ym. 2017, 35)

Korvikemaidossa ei ole vastaavia infektioilta suojaavia ja kudospasvua edesauttavia ominaisuuksia eikä niitä pystytä korvaamaan näiden ominaisuuksien bioaktiivisen koostumuksen vuoksi. (Mikkola, K. julkaisussa Hakulinen ym. 2017, 35 & Luukkainen 2010, 36) Imetyksen tiedetään ehkäisevän 72% ripulitaudeista ja 57% hengitystieinfektioista johtuvista sairaalahoidoista imeväisikäisillä. Vaikutus on sekä kehittyvissä että kehittyneissä maissa. (Mikkola, K. julkaisussa Hakulinen ym. 2017, 35)

Ennenaikainen synnytys on yksi imetyksen aloitukseen vaikuttavista haasteista, sillä se hidastaa kypsän maidon eritystä yhdessä rintamaidon lypsämisen aloituksen mahdollisen viiveen kanssa. Imeminen käynnistyy vauvoilla raskausviikon 29 kohdilla ja vahvistuu siitä lähtien. (Mikkola, K. julkaisussa Hakulinen ym. 2017, 49) Esimerkiksi keskoslapsen heikko imeminen voi vähentää tai lopettaa maidon erittymisen. (Nuutila & Polo 2019)

Luovutettavan äidinmaidon tarve voidaan turvata vain niiden imettävien äitien avulla, jotka haluavat luovuttaa ylimääräisen maidon. (HUS, N.d.) Suomessa luovutettu rintamaito ohjautuu äidinmaitokeskusten kautta sairaalan käyttöön. Yleisesti sairaalan yhteydessä toimii äidinmaitokeskus, joka ostaa, käsittelee ja myy äidinmaitoa sekä välittää sen sairaalahoidossa oleville vastasyntyneille. (Jyväskylä, N.D.)

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on koota äitien kokemuksia äidinmaidon luovuttamisesta. Tavoitteena on, että ammattilaiset, jotka työskentelevät äidinmaidon luovuttamisen parissa, pystyvät hyödyntämään kokemuksia ja toiveita toiminnan suunnittelussa. Tavoitteena on myös tuottaa vertaistuellista tietoa äidinmaidon luovuttamista harkitseville. Opinnäytetyön tekijän henkilökohtaisena kehittymistavoitteena on syventää tietämystä äidinmaidonluovutuksesta.

2. Tarkoitus ja tavoitteet

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on koota äitien kokemuksia äidinmaidon luovuttamisesta. Tavoitteena on, että ammattilaiset, jotka työskentelevät äidinmaidon luovuttamisen parissa, pystyvät hyödyntämään kokemuksia ja toiveita toiminnan suunnittelussa. Tavoitteena on myös tuottaa vertaistuellista tietoa äidinmaidon luovuttamista harkitseville.

Opinnäytetyön tekijän henkilökohtaisena kehittämistavoitteena on syventää tietämystä äidinmaidonluovutuksesta.

Tutkimuskysymykset ovat:

Minkälaisia kokemuksia äideillä on äidinmaidon luovuttamisesta?

Minkälaisia toiveita äideillä on luovutusprosessiin liittyen?

3. Äidinmaito

3.1. Äidinmaidon edut

Terve, täysiaikaisena syntynyt vauva saa äidinmaidosta kaikki tarvitsemansa ravinteet oikeassa suhteessa noin 6 kuukauden ikään saakka D- ja K-vitamiineja lukuun ottamatta. (Hakulinen ym. 2017 & Luukkainen 2011) Vaikka nykyisin korvikemaito on tehty mahdollisimman hyvin jäljittelemään äidinmaidon koostumusta, ei se sisällä esimerkiksi kaikkia lapsen immuunipuolustusta vahvistavia tekijöitä ja koostumus on hyvin erilainen. (Luukkainen 2010, 36) Rintamaidon bioaktiivinen koostumus tekee siitä ainutkertaisen, ja siksi korvikemaidolla ei ole vastaavia infektioilta suojaavia ja kudiskasvua tukevia ominaisuuksiin. (Mikkola, K. julkaisussa Hakulinen ym. 2017, 35)

Rintamaito vähentää imeväisten sairastavuutta ja kuolleisuutta niin kehittyneissä kuin kehitysmaissakin. Rintamaidon antama suoja eri infektioita vastaan on osoitettu tutkimuksissa merkittäväksi koko maailmassa. (Mikkola, K. julkaisussa Hakulinen ym. 2017, 35-36) Äidinmaito sisältää myös äidin eläviä valkosoluja, jotka vaikuttavat positiivisesti vauvan immuunijärjestelmän kehitykseen. Osa näistä ominaisuuksista on jäljellä myös luovutetussa äidinmaidossa. (Lahtinen,

Saarela & Säkkinen 2008) Suoliston hyvälaatuinen bifidobakteerikanta pysyy yllä rintamaitoravitsemuksella ja tämä selittää rintamaitoon yhdistyviä positiivisia myöhäisvaikutuksia limakalvovälitteisen vastustuskyvyn parantumisella ja tulehdusvälitteisten reaktioiden vähenemisellä. Eläinkokeilla on myös saatu näyttöä yhä enemmän siitä, että suolen mikrobikanta vaikuttaa keskushermoston välittäjäaineisiin ja siten aivotointoihin ja käyttäytymiseen. (Mikkola, K. julkaisussa Hakulinen ym. 2017, 35-38)

Imetyksen tiedetään ehkäisevän 72% ripulitaudeista ja 57% hengitystieinfektioista johtuvista sairaalahoitoista imeväisikäisillä. Vaikutus on sekä kehittyvissä että kehittyneissä maissa. (Mikkola, K. julkaisussa Hakulinen ym. 2017, 35)

Tuore rintamaito on keskosten ensisijainen ravinnonlähde. Rintamaitoruokinta vähentää ennenaikaisina syntyneiden vauvojen kuolleisuutta ja riskiä sairastua vaikeaan suolitulehdukseen sekä yleistyneeseen bakteeri-infektioon. Näin ollen rintamaito on merkittävä positiivinen tekijä keskosten ennusteeseen infektiolta suojaten. Muita suoria etuja keskosten rintamaitoruokinnalla ovat muun muassa parempi neurologinen ja kognitiivinen kehitys verrattuna korvikeruokittuihin keskosiin sekä keskosten verkkokalvosairautta esiintyy vähemmän rintamaitoa saaneilla. Hyödyt rintamaidosta ovat suoraan verrannollisia rintamaitoruokinnan kestoon ja määrään. (Mikkola, K. julkaisussa Hakulinen ym. 2017, 39-40)

Rintamaitoruokinnalla tarkoitetaan joko äidin omaa tuore- tai pakastemaitoa tai luovutettua rintamaitoa. (Hakulinen ym. 2017, 11)

3.2. Rintamaidon erittyminen

Rinnat ovat yksilölliset eikä niiden koko vaikuta yleensä imetykseen tai maidon määrään. Rintarauhanen koostuu kolmesta eri kudoksesta (rauhas-, rasva- ja sidekudoksista) sekä maitotiehyeistä. Maitotiehytverkosto muistuttaa puunjuurikkoa ja niiden haarat jakautuvat pienemmiksi lohkoiksi. Näissä lohkoissa sijaitsevat maitorakkulat, jotka muodostuvat maitoa erittävistä epiteelisoluista. Maitorakkuloista lähtee 4-18 maitotiehyettä, jotka yhtyvät isommiksi maidon kokoojatiehyeksi. Kokoojatiehyet kuljettavat maidon nännipihan alle. Imetyksen loputtua maito virtaa takaisin pienempiin tiehyisiin. Jotta maito virtaa vauvan suuhun, tulee imemisotteen olla ilmatiivis. (Deufel & Montonen 2010, 51-53) Vauvan imemisestä syntyvä hermoärsytys nänнин päässä kulkeutuu aivolisäkkeeseen, joka alkaa tuottaa prolaktiinia sekä oksitosiinia. Prolaktiini

käynnistää ja ylläpitää maidon eritystä koko imetysajan. Se huolehtii maidon noususta. Oksitosiini huolehtii maidon herumisesta. Se saa maitotiehyet laajenemaan ja lyhenemään, jolloin paine lisääntyy rinnan sisällä ja maitoa heruu. (Deufel & Montonen 2010, 56-61) Prolaktiinipitoisuus nousee imetyksen aikana ja se aktivoi rinnan valmistamaan uutta maitoa valmiiksi seuraavaa imetyskertaa varten. Tämä hormonien yhteistyö todistaa sen, että tiheästi toistuva imeminen ylläpitää maidon eritystä. Esimerkiksi keskoslapsen heikko imeminen puolestaan voi vähentää tai lopettaa maidon erittymisen. (Nuutila & Polo 2019)

Ennenaikainen synnytys on yksi imetyksen aloitukseen vaikuttavista haasteista, sillä se hidastaa kypsän maidon eritystä yhdessä rintamaidon lypsämisen aloituksen viiveen kanssa. Imeminen käynnistyy vauvoilla raskausviikon 29 kohdilla ja vahvistuu siitä lähtien. (Mikkola, K. julkaisussa Hakulinen ym. 2017, 49)

Maidon koostumuksessa on vaihtelua imetyksen eri vaiheessa sekä lypsykertojen välillä.

Äidinmaidon luovuttajan olisi hyvä pumpata luovutusmaito oman vauvan imetyksen jälkeen, koska tällöin erittyy rasvaisempaa takamaitoa, joka on parasta keskoselle korkean energiapitoisuuden vuoksi. (Deufel & Montonen 2010, 385-386)

Imettäminen on suurimmalle osalle äideistä mahdollista. Lääketieteellisiä esteitä ovat kuitenkin äidin tarttuvat ja vakavat infektiosairaudet, kuten HIV tai HTLV, hoitamaton keuhkotuberkuloosi tai rakkulainen herpes äidin rinnassa. Äidin huumeiden käyttö on myös este imetykselle, paitsi korvaushoidon aikana voi imettää, jos ei käytä muita huumeita. Myös lapsen harvinainen synnynnäinen aineenvaihduntasairaus voi tapauskohtaisesti olla esteenä rintamaitoruokinnalle. Näitä sairauksia ovat esimerkiksi synnynnäinen laktaasin puutos, galaktosemia tai fenyylketoniuria. (Mikkola, K. julkaisussa Hakulinen ym. 2017, 54)

4. Äidinmaidon luovutus

Luovutetulla äidinmaidolla tarkoitetaan äidinmaitokeskuksen käsittelemää pastöroitua terveiden äitien luovuttamaa rintamaitoa, jonka turvallisuus on varmistettu infektiotestauksin. (Hakulinen ym. 2017, 11)

Suomessa luovutettu rintamaito ohjautuu äidinmaitokeskusten kautta sairaalan käyttöön. Yleisesti sairaalan yhteydessä toimii äidinmaitokeskus, joka ostaa, käsittelee ja myy äidinmaitoa sekä välittää sen sairaalahoidossa oleville vastasyntyneille. (Jyväskylä, N.D.) On tärkeää, että luovutettu maito toimitetaan äidinmaitokeskuksen kautta, jotta on taie turvallisuudesta, testatusta, pastöroidusta ja oikein säilytetystä maidosta. (Mikkola, K. julkaisussa Hakulinen ym. 2017, 49) Luovutettavan äidinmaidon tarve voidaan turvata vain niiden imettävien äitien avulla, jotka haluavat luovuttaa ylimääräisen maidon. (HUS, N.d.)

Äidinmaidon luovuttajan tulee olla perusterve. Esteenä on lääkkeiden käyttö, tupakointi ja alkoholin käyttö. Satunnaiset kuume- ja tulehduskipulääkkeet eivät estä luovutusta. (TAYS 2021) Kuumeinen flunssa estää väliaikaisesti luovutuksen. Rikkinäinen rinnanpää tulee olla parantunut ennen maidon keräämistä. Äidinmaitokeskukseen tulee olla yhteydessä jos luovuttaja sairastuu tai ottaa rokotteita. (TYKS 2021) Luovuttajalta otetaan B- ja C-hepatiitti- sekä HIV-testit ennen luovutuksen aloitusta. (TAYS 2021) Luovuttajan on annettava lupa terveystietojen varmistamiseen äitiysneuvolasta. (Deufel & Montonen 2010, 389) Synnytyksestä tulee olla kulunut alle kaksi kuukautta ja maitoa tulee erittyä vähintään noin 3dl/vrk yli oman vauvan tarpeen. Maitoa voi luovuttaa 4 kuukautta synnytyksestä. (Jyväskylä N.d. & TAYS 2021)

Luovutetusta äidinmaidosta maksetaan korvausta. Korvaukset vaihtelevat sairaaloittain, vaihtelu maksettavista korvauksista vaihtelivat 19-30e/litra välillä. (TYKS 2021, TAYS 2021, Jyväskylä, N.d.) Myös äidinmaitokeskusten välillä on myös vaihtelua kuljetuksen järjestämisestä ja rintapumppujen lainaamisesta tai vuokraamisesta. Äidinmaidon luovuttaja saa oman sairaalansa äidinmaitokeskuksesta lainaan rintapumpun joko ilmaiseksi tai vuokraa vastaan. (TAYS 2021, Jyväskylä N.d., TYKS 2021) Esimerkiksi TAYS:n äidinmaitokeskuksessa maidot joko noudetaan

luovuttajan kotoa, tai luovuttaja voi myös halutessaan toimittaa maidot itse äidinmaitokeskukseen tai maidot voi lähettää linja-autolla erikseen sovitusti. TAYS:n ohjeen mukaan maitoa ei pakasteta, vaan sen tulee olla alle 2 vuorokautta vanhaa, jääkaapin yläosassa säilytettyä.

Äidinmaitokeskuksesta saa steriilejä pulloja ja kylmälaukkuja kuljetusta varten ja TAYS maksaa maitojen ja uusien pullojen kuljetuksen. (TAYS, 2021) Esimerkiksi Lapin sairaanhoitopiiri ohjeistaa pakastamaan maidot ennen kuljetusta. He ottavat vastaan myös tuoremaitoa, jonka tulee olla alle yhden vuorokauden vanhaa ja tällöin kuljetuksesta sovitaan erillisesti äidinmaitokeskuksen kanssa. Muutoin Lapin sairaanhoitopiirin äidinmaitokeskus noutaa maidot kotoa kaksi kertaa viikossa kaupunkialueelta, ja kaupunkialueen ulkopuolella asuessa maidon voi laittaa esimerkiksi linja-autolla äidinmaitokeskukseen. Äidinmaitokeskus vastaa kuluista ja uusien pullojen kuljetuksesta. (Lapin sairaanhoitopiiri, 2021) TYKS:n ohjeistuksen mukaan luovuttaja voi halutessaan toimittaa tuoremaidon (alle 2vrk) tai pakastetun maidon suoraan äidinmaitokeskukselle tai valita maitojen kotoa noutamisen kahdesti viikossa. (TYKS, 2021)

Huolellinen hygienia on tärkeää pumppauksessa. Luovutetun äidinmaidon bakteeripitoisuuksia seurataan jatkuvasti, ja jos maidossa on liikaa bakteereja, sitä ei anneta vauvoille, eikä siitä myöskään saa korvausta. (HUS N.d. & TAYS N.d.) HUS:n ohjeen mukaan kädet pestään saippualla ja rinnanpäät vedellä ennen pumppauksen alkua ja kuivataan talouspaperiin. Myös rintapumpun osien puhtaudesta tulee huolehtia tarkoin. Ohjeistukset maidon säilytyksestä vaihtelevat hieman äidinmaitokeskuksittain, joten luovuttajan onkin tärkeää aina noudattaa sen keskuksen ohjeita, jonka alueella asuu. Luovutettava rintamaito kuitenkin säilytetään aina joko jääkaapissa tai pakastimessa ja maidon noutopäivä vaikuttaa säilytystapaan. Äidinmaitokeskukset antavat aina tarkat ohjeet. (TYKS 2021)

5. Opinnäytetyön toteutustapa

5.1. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Tämä opinnäytetyö toteutettiin kuvailevana kirjallisuuskatsauksena. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on systemaattisen kirjallisuuskatsauksen ja meta-analyysin ohella yksi kirjallisuuskatsausten perusmenetelmistä. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on aineistolähtöinen tutkimusmenetelmä, jonka avulla voidaan etsiä vastauksia kysymyksiin, mitä ilmiöstä tiedetään. (Ahonen ym. 2013, 294) Menetelmäksi valittiin kuvaileva kirjallisuuskatsaus, koska opinnäytetyössä halutaan ymmärtää ilmiötä kokonaisvaltaisesti aiemman tutkitun tiedon pohjalta. Kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa ei ole tiukkoja sääntöjä ja systemaattiseen katsaukseen ja meta-analyysiin verraten kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa tutkimuskysymykset ovat väljätköjä. (Salminen 2011, 6)

Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen käyttö edellyttää tekijältä syvällistä perehtymistä menetelmään, jotta sillä voidaan tuottaa luotettavaa tietoa (Ahonen ym. 2013, 298) Kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa on neljä vaihetta. Ensimmäiseksi muodostetaan tutkimuskysymys, joka perustuu katsauksen tavoitteeseen ja tarkoitukseen. Sen jälkeen valitaan siihen vastaava aineisto. Sitten aineiston pohjalta rakennetaan kuvailua ja lopuksi tarkastellaan tulosta. Tyypillisesti vaiheet etenevät päällekkäin. (Ahonen ym. 2013, 291-292)

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus voidaan karkeasti jaotella kahteen tyyppiin; integroivaksi kirjallisuuskatsaukseksi ja narratiiviseksi kirjallisuuskatsaukseksi. Tämä opinnäytetyö toteutetaan integroivana kirjallisuuskatsauksena. Tällä menetelmällä voidaan kuvata tutkittavaa ilmiötä monipuolisesti ja voidaan tuottaa uutta tietoa jo tutkitusta aiheesta. Integroivassa menetelmässä voidaan käyttää laajaa otosta tutkittavasta aiheesta, sillä se sallii erilaisin metodisin lähtökohdin tehdyt tutkimukset. (Salminen 2011, 8)

5.2. Tiedonhakuprosessi

Tiedonhakuprosessin tarkoituksena on löytää mahdollisimman relevantti aineisto, joka vastaa tutkimuskysymyksiin. Aineiston hakuun käytetään tieteellisiä tietokantoja tai haetaan manuaalisilla hauilla tieteellisistä julkaisuista. Aineiston merkittävin kriteeri on, että aineiston avulla voidaan

tarkastella ilmiölähtöisesti ja tarkoituksenmukaisesti suhteessa tutkimuskysymykseen, ja usein viimeaikainen tutkimus muodostaa aineiston. (Ahonen ym. 2013, 295)

Hakupalveluiksi valikoitui Cinahl Plus with Full Text ja Medline. Cinahl Plus with Full Text on kokotekstitietokanta hoitotieteiden ja muun terveydenhuollon alalta. Tämä valikoitui käytettäväksi hakupalveluksi, koska hakulausekkeella löytyy hyvin tuloksia. Medline on lääketieteen merkittävin tietokanta. Myös Medlinesta löytyy hyvin tuloksia hakulausekkeella. Kummatkin hakupalvelut ovat kansainvälisiä, joka on merkittävä syy käyttöön. Näiden tietokantojen käyttäminen on Jyväskylän ammattikorkeakouluopiskelijalle maksutonta.

Hakusanoina käytettiin breast milk, human milk, mothers milk, donation, charitable giving, donating, charity, experiences, perceptions, attitudes, views of feelings. Hakulausekkeena käytettiin breast milk or human milk or mothers milk and donation or charitable giving or donating of charity and experiences or perceptions or attitudes or views og feelings. Hakusanat on tarkistettu Finto-sanastopalvelusta.

Cinahl Plus with Full Textistä löytyy hakulausekkeella "breast milk or human milk or mothers milk AND donations or charitable giving or donating or charity AND experiences or perceptions or attitudes or views or feelings" 36 tutkimusta tai artikkelia. Näistä valittiin otsikon ja tiivistelmän perusteella 10 relevanttia, joista seitsemän suljettiin pois saatavuuden, päällekkäisyyden tai tutkimuskysymykseen vastaamattomuuden vuoksi. Mukaan otettiin kolme tutkimusta tai artikkelia.

Medlinesta löytyi hakulausekkeella "breast milk or human milk or mothers milk AND donations or charitable giving or donating or charity AND experiences or perceptions or attitudes or views or feelings" 53 hakutulosta. Näistä valitsin otsikon ja tiivistelmän perusteella yhdeksän relevanttia tutkimusta tai artikkelia. Kuusi karsiutui saatavuuden, päällekkäisyyden tai tutkimuskysymykseen vastaamattomuuden vuoksi. Mukaan otettiin kolme tutkimusta tai artikkelia.

Manuaalisella haulla löydettiin yksi artikkeli tieteellisen julkaisun lähteistä.

Tutkimukseen valikoitui seitsemän tutkimusta tai artikkelia. Taulukossa 1 on tutkimusten tai artikkeleiden sisäänottokriteerit.

Taulukko 1. Sisäänottokriteerit.

1. Tutkimus tai artikkeli on julkaistu vuosina 2005-2021
2. Tutkimus tai artikkeli on suomen, englannin tai portugalin kielinen
3. Tutkimus tai artikkeli on maksuton
4. Tutkimus tai artikkeli löytyy e-aineistona ja on kokonaan luettavissa
5. Tutkimus tai artikkeli vastaa opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin tai jompaan kumpaan niistä

Taulukko 2. Tiedonhaku­taulukko.

Taulukko:	Hakulauseke: breast milk or human milk or mothers milk AND donations or charitable giving or donating or charity AND experiences or perceptions or attitudes or views or feelings	Vuosirajaukse n (2005-2021,) jälkeen:	Otsikon perusteella valittu:	Vastasi tutkimuskysy mykseen ja oli saatavina koko tekstinä:	Päällekkäisten tulosten poissulkemise n jälkeen:
Cinahl Plus with Full Text	36	35	10	3	3
Medline	53	48	9	3	3
Yhteensä:	89	81	19	6	6

5.3. Opinnäytetyöhön hyväksytyt tutkimukset ja artikkelit

Taulukko 3. Opinnäytetyöhön valitut tutkimukset tai artikkelit.

Numero	Tekijä, paikka, vuosi	Otsikko	Tavoite	Aineisto	Keskeiset tulokset
1	Wambach, K., Bateson, T., Matheny, P. & Easter-Brown, K. Yhdysvallat. 2019.	A Descriptive Study of the Attitudes, Perceptions, and Experiences of Human Milk Donation	Tutkia äidinmaidon luovuttajien henkilökohtaisia ja sosiaalisia Aspekteja	50 äitiä, jotka tällä hetkellä luovuttavat maitoa. Aineisto kerättiin verkkokyselyynä, jossa avoimia ja suljettuja kysymyksiä.	Käytännölliset ja altruistiset tekijät suurin motivaatiotekijä. Luottamusta lisäsi riittävä maidon saanti, vauvan kasvu sekä maitopankkien ja ammattilaisten toiminta. Muiden tuki oli tärkeää.
2	Marcia Maria Benevenuto de Oliveira & Isília Aparecida Silva. Brasilia. 2020.	Representações sociais de doadoras sobre a doação de leite humano em um hospital universitário englanniksi Social Representations of Donors on Human Milk Donation in a University Hospital	Tutkia äidinmaidon luovuttajien sosiaalisia syitä luovuttaa maitoa	30 äidinmaidonluovuttajaa, kvalitatiivinen tutkimus.	Äidit kokivat äidinmaidon luovutuksesta ylpeyttä voidessaan luovuttaa maitoa. Perheellä on suuri merkitys prosessissa. Äidinmaitokuksen työntekijöiden hyvä kohtaamisella voidaan vahvistaa hyvää kokemusta.
3	Wanessa Debôrtoli de Miranda,	Representations of women milk donors	Tutkia äitien kokemuksia äidinmaidon	Yhteensä 12 18-39-vuotiaita naista	Luovutusprosessissa oli merkittävänä

	Maria Cristina Passos, Maria Imaculada de Fátima Freitas, Palmira de Fátima Bonolo. Brasilia. 2016.	on donations for the human milk bank	luovuttamises ta		tukena palkitseva tunne, arvostus ja läheisiltä saatu tuki.
4	Miranda, J., Serafim, T., Araújo, R., Fonseca, R., Pereira, P. Brasilia. 2017.	Doação de leite humano: Investigação de fatores sociodemográficos e comportamentais de mulheres doadoras. Englanniksi Human Milk donation: Investigation of socialdemographic and behavioral profile factors of women donors.	Tutkia äidinmaidon luovuttajien sosiaalista profiilia	28 naista, jotka luovuttavat maitoa	Motivaationa luovuttamisella auttamisen halu, luovuttamisen päättymiseen vaikutti maidontuotannon hiipuminen ja lypsämiseen kuluva aika
5	Olsson, E., Diderholm, B., Thernström Blomqvist Y. Ruotsi. 2020.	“Paying it Forward” – Swedish Women’s Experiences of Donating Human Milk.	Tutkia, kuinka ruotsalaiset äidinmaidon luovuttajat kokivat luovutusprosessin	72 äitiä, jotka luovuttavat maitoa sairaalalle.	Yleisenä teemana nousi esille vahva halu auttaa vauvoja, monilla oli haastavaa saada tarvittavaa tietoa kuinka ryhtyä prosessiin, pumppauksen kulunut aika

					ja energia nostettiin myös esille
6	Pasqua Anna Quitadamo, Leonilde Sorrentino, Paola Lurdo & Pierpaolo Cristalli. Italia. 2020.	The Experience of Human Milk Donation-A Review	Tavoitteena tunnistaa äidinmaidon luovuttamiseen liittyviä syitä, uskomuksia ja tunteita	440 äitiä	Luovuttajien arvostus imetystä kohtaan ja luovutusta kohtaan on tärkeimpiä motiiveita luovuttaa. Tunne ja arvostus luovuttajaa kohtaan motivoi.
7	Lucienne Christine Estevez de Alencar & Eliane Maria Fleury Seidl. Brasilia. 2009.	Breast milk donation: women's donor experience.	Tutkia äitien syitä luovuttaa äidinmaitoa	36 naista	Altruismi, pyyteetön halu auttaa, suurin syy luovuttaa maitoa

5.4. Aineiston analyysi

Tässä opinnäytetyössä aineisto analysoidaan sisällön analyysin avulla. Sisällön analyysin tavoitteena on tiivistää ja saada yleinen muoto tutkittavasta ilmiöstä. (Kynäs & Vanhanen 1999, 4) Sisällön analyysin menetelmällä dokumentteja voidaan analysoida systemaattisesti ja objektiivisesti. Sisällön analyysi sopii hyvin strukturoimattomaan aineistoon ja sitä voidaan käyttää esimerkiksi raporttien, artikkeleiden ja muun kirjallisen materiaalin analyysiin. (Tuomi & Sarajarvi 2018, 156-157) Tämän vuoksi tässä opinnäytetyössä käytetään sisällön analyysia menettelytapana. Huolellinen tulosten tulkitseminen, tiivistäminen ja yksittäisten tutkimusten tuloksista synteessin luominen on tarkoituksenmukaista aineiston analyysissa. (Kynäs & Vanhanen 1999, 4)

Sisällönanalyysillä valittu aineisto pyritään saamaan selkeään ja tiiviiseen muotoon ilman sen sisältämän informaation kadottamista. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 164)

Sisällön analyysi aloitetaan aineistoon tutustumisella. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 140) Aineistoon tutustumisen jälkeen valitaan analyysiyksiköt, joita ohjaa tutkimuskysymys sekä aineisto.

Tavallisimmin analyysiyksikkö on yksi sana tai sanapari, mutta se voi olla myös lause tai

ajatuskokonaisuus. Tässä tutkimuksessa analyysiyksiköiksi valikoituivat ajatuskokonaisuudet.

Analyysiyksikön valinnan jälkeen aineistolle esitetään tutkimuskysymyksen mukaisia kysymyksiä, ja vastaukset poimitaan aineistosta. Näitä vastauksia kutsutaan alkuperäisilmaisuiksi. (Kyngäs ja

Vanhanen 1999, 5) Seuraavaksi analyysiyksiköt koodataan aineistosta, eli erotellaan

tutkimuskysymyksiin vastaavat kohdat esimerkiksi värikoodein. Seuraavaksi nämä

alkuperäisilmaukset kerätään yhteen ja ne pelkistetään. Pelkistämässä alkuperäisilmauksista

pyritään jättämään kaikki epäoleellinen pois. Sitten saadaan yhdistettyä samaa kuvaavat ilmaisut

alaluokiksi. Alaluokat nimetään sisältöä kuvaavalla käsitteellä. Alaluokista, jotka keskenään

tarkoittavat samaa, muodostetaan yläluokkia. Yläluokkia muodostetaan niin kauan kuin

mahdollista. (Kyngäs & Vanhanen 1999, 5-7)

Tässä opinnäytetyössä käytetyt lähteet ovat englannin ja portugalin kielisiä, joten

alkuperäisilmaukset käännettiin suomen kielelle ennen pelkistämistä. Tässä opinnäytetyössä

pelkistetyistä alkuperäisilmauksista saatiin luotua 13 alaluokkaa ja neljä yläluokkaa.

Alla olevassa taulukossa esimerkki pelkistämisestä.

Taulukko 4. Esimerkkejä pelkistämisestä.

Alkuperäisilmaisu	Suomennos	Pelkistetty ilmaisu
The participants suggested the need for more information to be available about the possibility and need for human milk donation, as some of them would have wanted to donate human milk during previous breastfeeding periods if they had known	Osallistujat ehdottivat, että äidinmaidon luovutuksen mahdollisuudesta ja tarpeesta olisi saatavilla enemmän tietoa, sillä osa heistä olisi halunnut luovuttaa äidinmaitoa aikaisempien imetysten aikana, jos he olisivat tienneet siitä.	Äidinmaidon luovuttajat ehdottivat, että saatavilla olisi enemmän tietoa äidinmaidon luovutuksesta ja sen tarpeesta.

about it. (5)		
Altruism, which emerged with abundance in our study, was reported as the main motivation for the donation of human milk in other investigations with donor mothers. (3)	Altruismi, jota tutkimuksessamme esiintyi runsaasti, raportoitiin tärkeimmäksi motiiviksi äidinmaidon luovuttamiselle muissa äidinmaidon luovuttajille tehdyissä tutkimuksissa.	Altruismi on raportoitu tärkeimmäksi motiiviksi äidinmaidon luovuttamisessa.

6. Tutkimustulokset

Äidinmaidon luovuttajien kokemuksista syntyi yhteensä neljä yläluokkaa: motivaatiotekijät äidinmaidon luovutuksessa, sosiaalisen tuen merkitys luovutusprosessissa, mitä haasteita äidit ovat kokeneet luovuttaessaan maitoa ja äitien toiveet luovutusprosessiin liittyen.

6.1. Motivaatiotekijät äidinmaidon luovutuksessa

Yläluokka motivaatiotekijät äidinmaidon luovutuksessa muodostui alaluokista altruismi merkittävänä motivoijana, äitien arvostuksen tunne ja kokemus, äitien tietämys äidinmaidon ravintoarvojen ylivoimaisuudesta, äidinmaitoa ei haluta laittaa hukkaan, maidon ylituotanto äideillä, luovuttaminen on jakamista ja konkreettinen hyöty luovuttajalle.

Altruismi merkittävänä motivoijana äidinmaidon luovutuksessa nousi esille Wambach, K. ym. (2019), Marcia, M. & Isilia, A. (2020), Wanessa, D. ym. (2016), Miranda, J. ym. (2017), Olsson, E. ym. (2020), Pasqua, A. ym. (2020) ja Estevez de Alencar, L. & Seidl, E. (2009) tutkimuksissa. Näissä tutkimuksissa tuotiin esille luovuttajien pyyteetön halu auttaa vauvoja ja perheitä. Solidaarisuuden tunteiden kokeminen luovuttajilla nousi esille Marcia, M. & Isilia, A. (2020) tutkimuksessa sekä Miranda, J. ym. (2017) tutkimuksessa. Miranda, J. ym. (2017) tutkimuksessa täsmennettiin solidaarisuuden tunteen kohdistuvan luovutettua äidinmaitoa tarvitsevia vauvoja ja äitejä kohtaan.

Äidinmaidon luovuttaminen oli ilmaistu luovuttajien kokemana keinona “pelastaa ihmishenkiä” Wanessa, D. ym. (2016) tutkimuksessa sekä Olsson, E. ym. (2020) tutkimuksessa. Olsson, E. ym. (2020) tutkimuksessa luovuttajat toivat esille sen, että vaikka prosessi koettiin joskus vaativana, he halusivat jatkaa luovuttamista, koska halusivat aidosti auttaa vauvoja.

Äitien arvostuksen tunne ja kokemus nousi esille Wambach, K. ym. (2019) tutkimuksessa, Marcia, M. & Isilia, A. (2020) tutkimuksessa sekä Wanessa, D. ym. (2016) tutkimuksessa. Wambach, K. ym. (2019) tutkimuksessa nousi esille, että merkittävä motivoija maidon luovutuksessa oli luovuttajan perhe ja kumppani, koska he ilmaisivat ylpeytensä siitä työstä, jonka luovuttaja tekee auttaakseen muita perheitä. Wambach, K. ym. (2019) tutkimuksessa sekä Wanessa, D. ym. (2016) tutkimuksessa äidit kuvasivat kokeneensa arvostuksen tunnetta siitä, että luovuttavat maitoa. Wanessa, D. ym. (2016) tutkimuksessa luovuttajat kuvasivat kokeneensa palkitsevaa tunnetta. Marcia, M. & Isilia, A. (2020) tutkimuksessa äidit kuvasivat kokeneensa ylpeyttä luovuttaessaan maitoa.

Äitien tietämys äidinmaidon ravintoaineiden ylivoimaisuudesta motivaatiotekijänä maidonluovutuksessa nousi esille Marcia, M. & Isilia, A. (2020) tutkimuksessa, Miranda, J. ym. (2017) tutkimuksessa ja Pasqua, A. ym. (2020) tutkimuksessa. Näissä tutkimuksissa tuotiin ilmi, että yksi motivaatiotekijä äidinmaidon luovutukseen on tietämys äidinmaidon ominaisuuksista verrattuna korvikevalmisteisiin.

Motivaationa maidon luovutukseen koettiin myös se, että **äidinmaitoa ei haluta laittaa hukkaan**. Tämä nousi esille Wambach, K. ym. (2019) tutkimuksessa, Marcia, M. & Isilia, A. (2020) tutkimuksessa, Olsson, E. ym. (2020) tutkimuksessa sekä Pasqua, A. ym. (2020) tutkimuksessa. Olsson, E. ym. (2020) tutkimuksessa nousi esille kokemus siitä, että kun lypsi jo valmiiksi, eikä oma vauva käyttänyt kaikkea maitoa, tuntui paremmalta luovuttaa maitoa kuin heittää pois. Wambach, K. ym. (2019) tutkimuksessa nousi esille kokemus siitä, ettei halua tuhjata äidinmaitoa, jonka eteen on nähnyt paljon vaivaa. Wambach, K. ym. (2019) tutkimuksessa nousi esille kokemus tunteesta, että pumppaukseen kulutettu aika ei mene hukkaan.

Maidon ylituotanto äideillä nousi esille Olsson, E. ym. (2020) tutkimuksessa, Pasqua, A. ym. (2020) tutkimuksessa ja Estevez de Alencar, L. & Seidl, E. (2009) tutkimuksessa. Olsson, E. ym. (2020)

tutkimuksessa tuli esille, että lypsäminen koettiin helpotuksena, koska vauva ei kuluttanut niin paljoa kuin rinnat tuottivat ja rintojen pingotus helpottui. Estevez de Alencar, L. & Seidl, E. (2009) tutkimuksessa kuvattiin liiallisen maidontuotannon olevan yleisin syy luovuttaa maitoa yhdessä altruismin kanssa.

Luovuttaminen on jakamista nousi esille Marcia, M. & Isilia, A. (2020) tutkimuksessa. Äidinmaidon luovuttaminen liitettiin tässä tutkimuksessa ylpeyden ja jakamisen tunteeseen. Äidinmaidon luovutusta kuvattiin sen jakamisena, mitä itsellä on.

Konkreettinen hyöty luovuttajalle nousi esille Wanessa, D. ym. (2016) tutkimuksessa, Wambach, K. ym. (2019) tutkimuksessa sekä Olsson, E. ym. (2020) tutkimuksessa. Olsson, E. ym. (2020) tutkimuksessa muutama luovuttaja mainitsi taloudellisen korvauksen bonuksena tehdystä työstä, muut osallistujat kertoivat, että olisivat ilmankin luovuttaneet maitoa auttamisen halusta. Wambach, K. ym. (2019) tutkimuksessa nousi esille motivaatiotekijänä tervehdellinen hyöty itselle, mutta myös muille. Wanessa, D. ym. (2016) tutkimuksessa äidinmaidon luovutusprosessi koettiin miellyttäväksi ja palkistevaksi.

6.2. Sosiaalisen tuen merkitys luovutusprosessissa

Yläluokka sosiaalisen tuen merkitys luovutusprosessissa muodostui alaluokista äidin sosiaalisen verkoston tuki ja sen merkitys sekä ammattilaisen asema luovutusprosessissa.

Äidin sosiaalisen verkoston tuki ja sen merkitys nousi esille Marcia, M. & Isilia, A. (2020) tutkimuksessa, Wanessa, D. ym. (2016) tutkimuksessa ja Miranda, J. ym. (2017) tutkimuksessa. Marcia, M. & Isilia, A. (2020) tutkimuksessa nousi esille, että perheellä on tärkeä rooli luovutusprosessissa. Wanessa, D. ym. (2016) tutkimuksessa luovuttajat kokivat, että tuki ja arvostuksen tunne, jonka he saivat lähipiiriltään, oli välttämätöntä luovutuksen kannalta. Miranda, J. ym. (2017) tutkimuksessa nousi esille, että luovuttajan kumppanin ja muun tukiverkoston tuki luovuttamista suosivien tekijöiden, kuten apu pullojen huollon ja kuljetuksen, hoidossa oli merkittävää. Myös kumppanin läsnäolo uudessa elämänvaiheessa koettiin turvaa tuovaksi tekijäksi, joka osaltaan edistää imetystä ja maidonluovutuksen ylläpitoa.

Ammattilaisen asema luovutusprosessissa nousi esille Marcia, M. & Isilia, A. (2020) tutkimuksessa sekä Olsson, E. ym. (2020) tutkimuksessa. Olsson, E. ym. (2020) tutkimuksessa nousi esille, että luovuttajan on tärkeää saada tarvittaessa käytännön apua terveydenhuollon henkilökunnalta, sillä luovutusprosessi voidaan kokea vaativana ja raskaana tehtävänä. Marcia, M. & Isilia, A. (2020) tutkimuksessa nousi esiin luovuttajien kokemus siitä, että tukea hankalissa tilanteissa tarvitaan ammattilaisilta. Samassa tutkimuksessa tuotiin esille myös, että ammattilaisten kohtaamisella ja tuella luovutusprosessissa voidaan vahvistaa asiakassuhdetta ja siten edistää maidon luovuttamista.

6.3. Mitä haasteita äidit ovat kokeneet luovuttaessaan maitoa?

Yläluokka äitien kokemat haasteet muodostui alaluokista hygienia luovutusprosessissa ja ajan käyttö tai sen puute luovutusprosessissa sekä esteet.

Hygienia luovutusprosessissa tuotiin esille Marcia, M. & Isilia, A. (2020) tutkimuksessa, Miranda, J. ym. (2017) tutkimuksessa sekä Olsson, E. ym. (2020) tutkimuksessa. Miranda, J. ym. (2017) tutkimuksessa tuotiin esille hygienian hoidon olevan pääasiallinen haaste luovutusprosessissa, varsinkin kun siihen yhdisti sen vaatiman ajan käytön. Marcia, M. & Isilia, A. (2020) tutkimuksessa luovuttaminen koettiin väsyttävänä prosessin vaatiman hygienian vuoksi. Olsson, E. ym. (2020) tutkimuksessa monet osallistujat kokivat tiukat hygieniavaatimukset raskaina ja aikaa vievinä. Tutkimuksessa tuli ilmi, että se aiheutti stressiä ja erityisesti juuri synnyttäneenä kaikki ylimääräinen koetaan raskaaksi.

Ajan käyttö tai sen puute luovutusprosessissa nousi esille Marcia, M. & Isilia, A. (2020) tutkimuksessa, Miranda, J. ym. (2017) tutkimuksessa, Olsson, E. ym. (2020) tutkimuksessa ja Estevez de Alencar, L. & Seidl, E. (2009) tutkimuksessa. Marcia, M. & Isilia, A. (2020) tutkimuksessa nousi esille luovuttajien kokemus siitä, että prosessi vaatii työtä ja sitoutumista. Miranda, J. ym. (2017) tutkimuksessa mainittiin ajanpuute lypsämiseen yhtenä merkittävimmistä haasteista luovuttaa maitoa. Olsson, E. ym. (2020) tutkimuksessa tuotiin ilmi stressin kokeminen sairaalan vaativasta maidon vähimmäismäärästä. Samassa tutkimuksessa tuotiin esille kokemuksia siitä, että maidonluovutus koetaan aikaa vieväksi ja haasteelliseksi yhdistää imetykseen. Stressiä ja epävarmuutta koettiin muodostuvan siitä, kuinka ajoittaa imetys ja pumppaaminen siten, että rinnoissa olisi aina silloin maitoa kun omalla vauvalla on nälkä. Tutkimuksessa nousi esille myös

ajankäytön haaste yhdistettynä perheen vanhempien lasten hoitamiseen sekä kotitöihin. Lypsämisen koettiin myös vaativan aikaa ja energiaa, jonka koettiin olevan pois oman vastasyntyneen kanssa vietetystä ajasta. Estevez de Alencar, L. & Seidl, E. (2009) tutkimuksessa nousi esille kokemus siitä, että arkirutiineihin, kuten töihin tai kouluun, palaaminen ja maidontuotannon väheneminen olivat merkittävimpiä syitä lopettaa äidinmaidon luovuttaminen.

Esteet nousivat esille Wambach, K. ym. (2019) tutkimuksessa ja Olsson, E. ym. (2020) tutkimuksessa. Wambach, K. ym. (2019) tutkimuksessa todettiin, että taloudelliset tai logistiset syyt koettiin esteiksi luovuttaa maitoa. Olsson, E. ym. (2020) tutkimuksessa äidinmaidon luovutusta vaikeuttavina tekijöinä koettiin nännien ongelmat lypsämisestä johtuen sekä äidinmaidon lisääntynyt tuotanto, ja siitä johtuva rintojen kipeytyminen. Samassa tutkimuksessa koettiin myös haastavana saada tarvittavia tietoja siitä, miten ryhtyä äidinmaidon luovuttajaksi. Osallistujat kokivat, että oli hankalaa löytää tietoa siitä, keneen heidän pitäisi ottaa yhteyttä.

6.4. Äitien toiveet luovutusprosessiin liittyen

Yläluokka äitien toiveet luovutusprosessiin liittyen muodostui alaluokista äidinmaidon luovutuksen informaatio sekä toiveet terveydenhuollon ammattilaisille.

Äidinmaidon luovutuksen informaatio nousi esille Wambach, K. ym. (2019) tutkimuksessa sekä Olsson, E. ym. (2020) tutkimuksessa. Olsson, E. ym. (2020) tutkimuksessa monien osallistujien mukaan tiedot äidinmaidon luovutuksesta synnytysosastoilla tai lasta hoitavilla tahoilla olivat olemattomia tai vanhentuneita. Useat osallistujat toivoivat, että näillä tahoilla olisi ajantasaista kirjallista tietoa siitä, ketkä voivat olla äidinmaidon luovuttajia ja että henkilökunnalla olisi ajantasaista tietoa asiasta. Wambach, K. ym. (2019) tutkimuksessa nousi esille tarve kumppaneille kohdistetusta tiedosta, koska joillain kumppaneista oli esiintynyt huolta oman lapsen riittävästä maidonsaannista.

Toiveet terveydenhuollon ammattilaisille nousi esille Olsson, E. ym. (2020) tutkimuksessa sekä Wanessa, D. ym. (2016) tutkimuksessa. Wanessa, D. ym. (2016) tutkimuksessa nousi esille luovuttajien toive siitä, että äidinmaidon luovuttamisen mahdollisuudesta puhuttaisiin aiemmin ja kannustettaisiin enemmän jo raskauden aikana. Olsson, E. ym. (2020) tutkimuksessa nousi esille toive siitä, että maito haettaisiin heiltä kotoa, tai että olisi mahdollisuus toimittaa maito itse

sijainniltaan lähimpään terveyskeskukseen sairaalan sijaan. Olsson, E. ym. (2020) tutkimuksessa nousi esille kokemus siitä, että kaikki vastuu luovutusprosessista oli jätetty heille itselleen. Samassa tutkimuksessa osa osallistujista kuvasi kokeneensa välillä epäystävällisiä ja joustamattomia kohtaamisia terveydenhuollon ammattilaisten kanssa. Osa osallistujista ilmaisi ajatuksensa jopa olla jatkamatta luovutusta näiden kohtaamisten vuoksi. Kuvailtiin, että kiitoksella, hymyllä tai vain iloisella vastauksellakin olisi ollut positiivista vaikutusta. Henkilökunnalta toivottiin suurempaa arvostusta panostuksesta maidon luovutukseen.

7. Pohdinta

7.1. Tulosten tarkastelu

Tässä kirjallisuuskatsauksessa kartoitettiin äitien kokemuksia äidinmaidon luovutuksesta ja heidän toiveitaan luovutusprosessiin liittyen. Tavoitteena oli kerätä kokemuksia ammattilaisten käyttöön, jotta tulosten avulla on mahdollista suunnitella toimintaa äidinmaidon luovutukseen liittyen. Tavoitteena oli myös kerätä kokemuksista vertaistuellista tietoa äideille, jotka harkitsevat ryhtymistä äidinmaidon luovuttajiksi. Tutkimuksissa nousi esille pääosin positiivisia kokemuksia äidinmaidon luovuttamisesta. Myös haasteita ja luovuttamisen estäviä kokemuksia sekä tekijöitä ilmeni. Ammattilaisten kohtaaminen nousi merkittäväksi prosessissa niin edistävänä kuin haastavanakin tekijänä.

Motivaatiotekijöihin äidinmaidon luovutuksessa liittyi altruismin kokeminen merkittävänä motivoijana, äitien arvostuksen tunne ja kokemus, äitien tietämys äidinmaidon ravintoarvojen ylivoimaisuudesta, se, että äidinmaitoa ei haluta laittaa hukkaan, maidon ylituotanto äideillä, luovuttaminen koetaan jakamista sekä luovutuksesta saatu konkreettinen hyöty luovuttajalle.

Altruismi koettiin vahvaksi motivaatiotekijäksi prosessissa jokaisessa mukana olleessa tutkimuksessa. Vaikka äidinmaidon luovuttaminen saatettiin kuvata haastavaksi ja vaativaksi tehtäväksi, altruismin, pyyteettömän auttamisen halun, kuvattiin olevan vahva syy jatkaa luovuttamista. (Olsson, E. ym. 2020) Solidaarisuuden tunne ja altruismin kokemus kohdistuivat etenkin äidinmaitoa tarvitsevia vauvoja ja heidän äitejään kohtaan. (Miranda, J. ym. 2017)

Naiset kuvasivat kokeneensa äidinmaidon luovutuksen yhteydessä ylpeyttä (Marcia, M. & Isilia, A. 2020), arvostuksen tunnetta sekä palkitsevaa tunnetta. (Wanessa, D. ym. 2016) He kokivat myös tärkeäksi puolison ja perheen ilmaisevan ylpeyden muiden auttamisesta kun he luovuttivat maitoa. (Wambach, K. ym. 2019)

Äidinmaitoa luovuttaneet äidit olivat tietoisia äidinmaidon koostumuksen ylivoimaisuudesta ja se motivoi äitejä luovuttamaan maitoaan sitä tarvitseville vauvoille. (Marcia, M. & Isilia, A. 2020, Miranda, J. ym. 2017, Pasqua, A. ym. 2020)

Osa luovuttajista kertoi pumpanneensa jo ennen luovutuksen aloitusta. (Olsson, E. ym. 2020) Äidinmaidon pumppaaminen koettiin myös helpotuksena, sillä rintojen pingotuksen koettiin helpottuvan. (Olsson, E. ym. 2020) Tähän liittyy myös äitien kokema jakamisen tunne siitä, että voi jakaa jotain, mitä itsellä on. (Marcia, M. & Isilia, A. 2020) Koettiin myös, että äidinmaitoa ei haluta laittaa hukkaan. (Wambach, K. ym. 2019, Marcia, M. & Isilia, A. 2020, Olsson, E. ym. 2020, Pasqua, A. ym. 2020)

Vain yhdessä tutkimuksessa mainittiin rahallisen korvauksen saaminen luovuttamisesta. (Olsson, E. ym. 2020) Raha mainittiin vain bonuksena, ja että ilmankin sitä osallistujat olisivat luovuttaneet maitoa auttamisen halusta. Äidin saama terveydellinen hyöty mainittiin myös vain yhdessä tutkimuksessa. (Wambach, K. ym. 2019) Näiden asioiden vähäinen vaikuttavuus maidon luovutukseen vahvistaa altruismin merkitystä motivaatiotekijänä.

Sosiaalisen tuen merkitykseen luovutusprosessissa liittyi äidin sosiaalisen verkoston tuki ja sen merkitys sekä ammattilaisen asema luovutusprosessissa.

Luovuttajan perheellä on tärkeä rooli luovutusprosessissa. (Marcia, M. & Isilia, A. 2020) Niin kuin jo aiemmin mainittu arvostuksen tunteen kokeminen perheeltä on tärkeää (Wambach, K. ym. 2019), myös perheen ja kumppanin konkreettinen apu on merkittävää ja edistää äidinmaidon luovutusta. (Miranda, J. ym. 2017)

Ammattilaisen asema luovutusprosessissa nousi esille niin edistävänä kuin estävänäkin tekijänä. Marcia, M. & Isilia, A. (2020) tutkimuksessa todettiin, että ammattilaisen kohtaamisella ja tuella voidaan vahvistaa asiakassuhdetta ja siten edistää maidon luovuttamista. Olsson, E. ym. (2020) tutkimuksessa osa osallistujista ilmaisi ajatuksensa jopa olla jatkamatta luovutusta epäystävällisten

ja joustamattomien kohtaamisten vuoksi. Kummassakin tutkimuksessa nousi esille, että ammattilaisilta tarvitaan tukea erityisesti hankalissa tilanteissa.

Äitien kokemuksiin haasteisiin liittyi hygienia luovutusprosessissa ja ajan käyttö tai sen puute luovutusprosessissa sekä luovutuksen esteet.

Hygienian hoito koettiin pääasiallisena haasteena luovutusprosessissa. Hygienian hoidon koettiin vievän aikaa ja energiaa. (Miranda, J. ym. 2017) Hygienian hoidon vuoksi luovutusprosessi saatettiin kokea väsyttävänä. (Marcia, M. & Isilia, A. 2020) Se aiheutti myös stressiä. (Olsson, E. ym. 2020)

Luovutusprosessin vaatima hygienian hoito yhdistettiin ajan käyttöön. Ajan käyttö koettiin muutenkin haasteena prosessissa. Maidonluovutuksen koettiin vievän aikaa ja osa osallistujista koki haastavana yhdistää pumppaaminen ja imetys siten, että maitoa on rinnoissa myös silloin, kun vauvalla on nälkä. Osa osallistujista koki negatiivisena puolena myös pumppaukseen kuluvan ajan siksi, että aika oli pois heidän oman vauvan kanssa vietetystä ajasta sekä perheen muiden lasten kanssa vietetystä ajasta. (Olsson, E. ym. 2020)

Äidinmaidon luovutusta vaikeuttaviksi tekijöiksi kuvattiin taloudelliset ja logistiset syyt (Wambach, K. ym. 2019) sekä rintoihin liittyvät haasteet, kuten nännien ongelmat sekä maidon lisääntynyt tuotanto pumppaamisesta johtuen. Tämän kuvattiin aiheuttavan rintojen kipeytymistä. (Olsson, E. ym. 2020) Haasteeksi koettiin myös informaation puute. Osallistajat kokivat haastavaksi löytää tietoa siitä, kuinka voi ryhtyä äidinmaidon luovuttajaksi. (Olsson, E. ym. 2020)

Äitien toiveisiin luovutusprosessiin liittyen sisältyi äidinmaidon luovutuksen informaatio sekä toiveet terveydenhuollon ammattilaisille.

Äidinmaidon luovutuksen informaatiota onkin jo tarkasteltu aiemmassa kappaleessa. Osallistajat toivoivat tiedon löytymisen vaikeuden lisäksi henkilökunnan päivittävän tietojaan äidinmaidon luovutukseen liittyen. Olsson, E. ym. (2020) tutkimuksessa monien osallistujien mukaan tiedot äidinmaidon luovutuksesta synnytysosastoilla tai lasta hoitavilla tahoilla olivat olemattomia tai vanhentuneita. Useat osallistajat toivoivat, että näillä tahoilla olisi ajantasaista kirjallista tietoa siitä, ketkä voivat olla äidinmaidon luovuttajia ja että henkilökunnalla olisi ajantasaista tietoa

asiasta. Joillain kumppaneista oli esiintynyt huolta oman vauvan riittävästä maidon saannista, joten osallistujilta nousi esille tarve myös kumppaneille kohdistetusta tiedosta. (Wambach, K. ym. 2019) Terveydenhuollon ammattilaisten asema prosessissa on merkittävä. Henkilökunnalta toivottiin tietoa äidinmaidon luovuttamisen mahdollisuudesta jo raskausaikana. (Wanessa, D. ym. 2016) Henkilökunnalta toivottiin ystävällistä ja arvostavaa kohtaamista. (Olsson, E. ym. 2020)

7.2. Opinnäytetyön eettisyys

Kun tieteellinen tutkimus on tehty hyvän tieteellisen käytännön edellyttämällä tavalla, se on eettisesti hyväksyttävää, luotettavaa ja tulokset ovat uskottavia. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6) Hyvän tieteellisen käytännön lähtökohtia ja arvoja ovat rehellisyys, huolellisuus, tarkkuus, avoimuus, vastuullisuus ja toisten kunnioittaminen. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6-7) Tutkimuksen uskottavuus ja tekijän eettiset ratkaisut ovat yhtäläisiä. Tutkimuksen uskottavuus perustuu hyvien tieteellisten käytäntöjen noudattamiseen. (Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2017, 205)

Tutkimuksen tekijällä itsellään on ensisijainen vastuu hyvän tieteellisen käytännön noudattamisesta. Myös koko organisaatiolla, tutkimusyksikön johtajalla, on vastuu hyvän tieteellisen käytännön noudattamisesta, tutkimuksen rehellisyydestä ja vilpittömyydestä. (Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2017, 207 & Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 7) Tässä opinnäytetyössä on noudatettu hyvän tieteellisen käytännön periaatteita.

Raportoinnin tulee olla laadukasta. Se ei saa johtaa lukijaa harhaan, eikä olla puutteellista. Tulokset tulee esittää oikeaoppisesti muokkaamatta niiden sisältöä. Lainaukset tulee osoittaa asianmukaisin lähdemerkinnöin. (Hirsjärvi ym. 2004, 27-28) Tiedonhaku- ja raportointi on toteutettu Jyväskylän ammattikorkeakoulun ohjeiden mukaisesti.

Tutkimusaiheen valinta on myös eettistä pohdintaa. (Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2017, 210)

Tutkimuksen tulee olla yhteyskunnallisesti hyödyllistä. (Kylmä & Juvakka 2007, 137)

Tutkimusaiheen valinnassa tulee pohtia myös miksi tutkimus on tarpeellinen tehdä. (Hirsjärvi ym. 2004, 26) Tämän opinnäytetyön tavoitteena on, että ammattilaiset, jotka työskentelevät äidinmaidon luovuttamisen parissa, pystyvät hyödyntämään kokemuksia ja toiveita toiminnan suunnittelussa. Tavoitteena on myös tuottaa vertaistuellista tietoa äidinmaidon luovuttamista harkitseville. Aiheesta on tehty vähän tutkimusta, joten tarve oli ajankohtainen. Opinnäytetyön tavoitteiden on tarkoitus kohdistua mahdollisimman laajaan yleisöön.

Opinnäytetyö on luettavissa Theseus-sivustossa.

7.3. Opinnäytetyön luotettavuus

Tämä opinnäytetyö on toteutettu integroivana kirjallisuuskatsauksena. Lähteiden valinnassa on käytetty lähdekriittisyyttä. Tähän katsaukseen haluttiin vain avoimesti saatavilla olevaa aineistoa, joten sisäänottokriteerit muodostuivat maksuttomuudesta, koko tekstin saatavilla olemisesta sekä kieli- ja vuosirajauksista. Taulukossa 1 on ilmaistu sisäänottokriteerit. Sisäänottokriteerien myötä aineistoksi saatiin mahdollisimman ajankohtaisia sekä tutkimuskysymykseen vastaavia tutkimuksia.

Hakuprosessi sekä aineiston analyysi on raportoitu avoimesti. Taulukossa 2 on nähtävissä tiedonhaun prosessi ja taulukossa 3 on nähtävissä kirjallisuuskatsaukseen valikoituneet tutkimukset. Analyysivaiheeseen tulee suhtautua huolellisesti, jotta aineiston perusteella voidaan tuottaa uutta tietoa. (Puusa, A. 2020, 265) Aineiston analyysin laatuun vaikuttaa tutkijan kyky ymmärtää ja tulkita tutkittavaa ilmiötä. On tärkeää, että aineiston analyysissa aineistoa kuvaillaan, jotta lukijalle välittyy konteksti, jossa aihe esiintyy ja lukijalla on mahdollisuus saada tutkimuksen kokonaisuudesta laajempi kuva. Näin ollen tutkimuksen prosessin ja päätelmien uskottavuutta ja luotettavuutta on helpompi arvioida. (Puusa, A. & Juuti, P. 2020, 261)

Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet ovat selkeitä ja perusteltuja.

Kirjallisuuskatsauksessa oli mukana tutkimuksia, jotka oli tehty Brasiliassa, Yhdysvalloissa, Italiassa ja Ruotsissa. Raskaus- ja lapsivuodeajan hoitokäytännöissä on oletetusti maakohtaisia eroja ja näin ollen esimerkiksi tiedon saannin kokemukset eivät välttämättä ole yhdenvertaisia esimerkiksi eri raskausajan palveluiden saatavuuden vuoksi. Arvot ja asenteet sekä ihmisyydet ovat kuitenkin hyvin universaaleja ilmiöitä, eikä esimerkiksi altruismin kokemisen tai henkilökunnan kohtaamistaitojen

merkityksessä ole vaikutusta maanosalla. Äidinmaitoon suhtautumiseen voi vaikuttaa esimerkiksi ympäristö, kulttuuri ja uskonto. Kokemuksiin on saattanut vaikuttaa myös aika, joka on kulunut äidinmaidon luovutuksesta. Luotettavuutta arvioitaessa tulosten epäsuora siirrettävyys Suomen hoitokäytäntöihin on huomioitu.

7.4. Johtopäätökset ja jatkotutkimukset

Johtopäätöksenä voidaan todeta seuraavaa;

- Altruismi, pyyteetön auttamisen halu, voidaan todeta suurimmaksi vaikuttajaksi äidinmaidon luovutuksessa. Altruismi sai jatkamaan luovuttamista, vaikka tehtävä voidaan kokea myös vaativana ja raskaana. Altruismin kokemus nousi vahvasti esille kaikissa tutkimuksissa.
- Ammatilaisen antama tuki ja kohtaaminen on tärkeää. Äideiltä nousi esille kokemus siitä, että on tärkeää saada tarvittaessa käytännön apua terveydenhuollon henkilökunnalta. Esille nousivat myös henkilökunnan kohtaamistaidot. Hyvä kohtaaminen asiakkaan ja ammatilaisen välillä voi edistää äidinmaidon luovuttamista. Epäystävällisten ja joustamattomien kohtaamisten vuoksi osa äideistä oli jopa ajatellut olla jatkamatta äidinmaidon luovutusta.
- Haasteena luovutusprosessissa nousi esille prosessin vaatima aseptiikka. Sen kuvattiin aiheuttavan stressiä ja vievän paljon aikaa.

Aiheesta on tehty vähän tutkimusta. Tietokannoista löytyi hyvin vähän etenkin Euroopassa tehtyjä tutkimuksia. Suomessa tehtyjä tutkimuksia ei löytynyt yhtään. Jatkotutkimusehdotuksena voisi tutkia äidinmaidon luovuttajien kokemuksia Suomessa, sillä hoitokäytänteiden erot ovat oletettavasti suuret esimerkiksi Suomen ja Brasilian välillä. Lisäksi jatkotutkimusehdotuksena tutkia luovutettua äidinmaitoa saaneiden perheiden kokemuksia.

Lähteet

Ahonen, S-M., Jääskeläinen, P., Kangasniemi, M., Liikanen, E., Pietilä, A-M., Utriainen, K. 2013. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus: Eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsennettyyn tietoon. Viitattu 18.9.2021. <https://elektra-helsinki-fi.ezproxy.jamk.fi:2443/se/h/0786-5686/25/4/kuvailev.pdf>

Deufel, M., Montonen, E. 2010. Onnistunut imetys. Helsinki: Duodecim.

Hakulinen, T., Ortonen, K., Kuronen, M. 2017. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Kansallisen imetyksen edistämisen toimintaohjelma vuosille 2018-2022. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135535/Ohjaus%20242017%20netti%2020.3.pdf?sequence=6&isAllowed=y>

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Saajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

HUS. N.d. Äidinmaidon luovutus. Viitattu 18.9.2021. <https://www.hus.fi/hoidot-ja-tutkimukset/aidinmaidon-luovutus>

Jyväskylä/Äidinmaitokeskus. N.d. Ohjeita äidinmaidon luovuttajaksi haluavalle. Viitattu 18.9.2021 <https://www.jyvaskyla.fi/kylan-kattaus/ruokapalvelut/aidinmaitokeskus>

Kylmä, J. & Juvakka, T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita.

Kyngäs, H. & Vanhanen, L. 1999. Sisällön analyysi. Hoitotiede Vol. 11. n.1/-99. https://peda.net/jyu/okl/ko/klt/djm/demo-3/materiaalit/kvsa:file/download/cbc6d1571e180d91eb814eb851a5f912ad27a870/Kyngas_Vanhanen_Sisallon_analyysi.pdf

Lapin sairaanhoitopiiri. 2021. Äidinmaitokeskus. Viitattu 20.10.2021. [https://www.lshp.fi/fi-FI/Sairaanhoitopiiri/Tukipalvelut/Ravintopalvelut/Aidinmaitokeskus\(4345\)](https://www.lshp.fi/fi-FI/Sairaanhoitopiiri/Tukipalvelut/Ravintopalvelut/Aidinmaitokeskus(4345))

Lapin sairaanhoitopiiri. 2019. Äidinmaidon käsittelyohjeet. Viitattu 20.10.2021. file:///home/chronos/u-9c7a07a2ae6546d56b2b76ee40ae8e3caee45287/MyFiles/Downloads/lks_ravintopalvelut_%C3%84idinmaidon%20k%C3%A4sittelyohjeet%201.1.2019.pdf

Lucienne Christine Estevez de Alencar & Eliane Maria Fleury Seidl. 2009. Breast milk donation: women's donor experience. Rev. Saúde Pública 43 (1) <https://www.scielo.br/j/rsp/a/3rPnTY36qt5WPbQcSSFzkzb/?lang=en>

Marcia Maria Benevenuto de Oliveira & Isília Aparecida Silva. 2020. Social Representations of Donors on Human Milk Donation in a University Hospital. Ciencia, Cuidado e Saude. 2020:19. <https://periodicos.uem.br/ojs/index.php/CiencCuidSaude/article/view/47104/751375150014>

Miranda, J., Serafim, T., Araújo, R., Fonseca, R., Pereira, P. 2017. Doação de leite humano: Investigação de fatores sociodemográficos e comportamentais de mulheres doadoras. (in english Human Milk donation: Investigation of socialdemographic and behavioral profile factors of women

donors.) RASBRAN Revista da Associação Brasileira de Nutrição.

<https://www.rasbran.com.br/rasbran/article/view/475/152>

Nuutila, M. & Polo, P. 2019. Naistentaudit ja synnytykset. Imetys. Duodecim. Oppiportti. Viitattu 18.9.2021. https://www.oppiportti.fi/op/njs15809/do?p_haku=imetys#g=imetys

Olsson, E., Diderholm, B., Thernström Blomqvist Y. 2020. "Paying it Forward" – Swedish Women's Experiences of Donating Human Milk. Research Article.

<https://journals-sagepub-com.ezproxy.jamk.fi:2443/doi/10.1177/0890334420979245>

Pasqua Anna Quitadamo, Leonilde Sorrentino, Paola Lurdo and Pierpaolo Cristalli. 2020. The Experience of Human Milk Donation-A Review. Acad J Ped Neonatol. 2020; 8.

<https://juniperpublishers.com/ajpn/AJPN.MS.ID.555804.php>

Puusa, A. & Juuti, P. 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Gaudeamus Oy. ISBN 978-952-345-616-7. E-kirja palvelussa Storytel.

Salminen, A. 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyypeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasan yliopiston julkaisuja. Viitattu 18.9.2021.

https://www.univaasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-349-3.pdf

TAYS/Äidinmaitokeskus. 2021. Potilasohje. Ohjeita äidinmaidon luovuttajalle tai äidinmaitoa lapselleen tuovalle. Viitattu 18.9.2021.

[https://www.tays.fi/fi-FI/Ohjeet/Potilasohjeet/Raskaus_ ja_synnytys/Ohjeita_aidinmaidon_luovuttajalle_tai_ai\(17116\)](https://www.tays.fi/fi-FI/Ohjeet/Potilasohjeet/Raskaus_ ja_synnytys/Ohjeita_aidinmaidon_luovuttajalle_tai_ai(17116))

Tuomi, J., Sarajärvi, A. 2017. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi. ISBN 978-952-04-0011-8. E-kirja palvelussa Storytel.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Viitattu 13.11.2021.

https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

TYKS. 2021. Äidinmaitokeskus. Luovutettavan rintamaidon käsittely. Viitattu 20.10.2021.

<https://hoito-ohjeet.fi/OhjepankkiVSSHP/Luovutettavan%20rintamaidon%20k%C3%A4sittely.pdf>

Wambach, K., Bateson, T., Matheny, P. & Easter-Brown, K. 2019. A Descriptive Study of the Attitudes, Perceptions, and Experiences of Human Milk Donation. Advances in Neonatal Care. December 2019 - Volume 19 - Issue 6, s.441-451.

https://journals-lww-com.ezproxy.jamk.fi:2443/advancesinneonatalcare/Fulltext/2019/12000/A_Descriptive_Study_of_the_Attitudes,_Perceptions..5.aspx

Wanessa Debôrtoli de Miranda , Maria Cristina Passos, Maria Imaculada de Fátima Freitas, Palmira de Fátima Bonolo. 2016. Representations of women milk donors on donations for the human milk

bank. Cad. Saúde Colet., 2016, Rio de Janeiro, 24 (2): 139-144.

<https://www.scielo.br/j/cadsc/a/zfm3VsyFs7S3cpDK9SJPrdP/?format=pdf&lang=en>

Liitteet

Liite 1. Analyysitaulukko

Pelkistetyt ilmaukset	Alaluokka	Yläluokka
<p>Altruismi motivoijana, luovuttajat haluavat auttamaan muita perheitä ja vauvoja. (1)</p> <p>Tuhlauksen tunne yhdistyy avun ja solidaarisuuden tunteeseen, mikä motivoi luovuttamaan maitoa. (2)</p> <p>Yhtenä motivaatiotekijänä maidon luovutukseen altruismi. Äidinmaidon luovuttaminen esitetty keinona auttaa muita ja pelastaa ihmishenkiä. (3)</p> <p>Äidinmaidon luovuttajille luovutusprosessi edusti maidon saaneen lapsen auttamista sekä äitien auttamista, jotka eivät voineet imettää. (3)</p> <p>Altruismi on tärkein motivaatio luovuttaa maitoa. (3)</p> <p>Maidon luovuttaminen koettiin tärkeäksi, koska se auttaa muita. (4)</p> <p>Eniten mainittu syy luovuttaa maitoa oli solidaarisuuden tunne luovutettua äidinmaitoa tarvitsevia vauvoja ja äitejä kohtaan. (4)</p> <p>Yleinen motivaatiotekijä luovuttaa maitoa oli vahva halu auttaa vauvoja, joka oli usein ilmaistu osallistumisena pikkulasten hengen pelastamiseen (5)</p> <p>Vaikka prosessi koettiin joskus vaativana, äidinmaidon luovuttajat halusivat jatkaa luovuttamista, sillä he halusivat aidosti auttaa vauvoja. (5)</p> <p>Altruismi on suurin syy luovuttaa maitoa. (5)</p> <p>Luovutuksen syyt ovat pohjimmiltaan selkeitä altruistisia syitä, ja niiden tukena esiintyy käytännön syitä. (6)</p> <p>Eriytyinen halu auttaa vastasyntyneitä, heidän äitejä ja perheitä motivoi luovuttamaan maitoa. (6)</p> <p>Yleisin syy luovuttaa rintamaitoa oli altruismi ja liiallinen maidontuotanto (7)</p>	<p>Altruismi merkittävänä motivoijana</p>	<p>Motivaatiotekijät äidinmaidon luovutuksessa</p>

<p>Äidit kokevat arvostusta kun luovuttavat maitoa (1) Äidit kertoivat, että merkittävä motivoija maidon luovutukseen on heidän perheensä ja kumppaninsa ilmaiseva ylpeys siitä työstä, jonka äiti tekee auttaakseen muita perheitä luovuttamalla maitoa. (1) Äidit kokevat ylpeyttä voidessaan luovuttaa maitoa (2) Äidit kokivat palkitsevaa tunnetta ja arvostusta luovuttamisesta (3)</p>	<p>Äitien arvostuksen tunne ja kokemus</p>	
<p>Luovuttajat tietävät äidinmaidon ravintoainepitoisuuden, mikä motivoi luovuttamaan. (2) Yksi syistä luovuttaa maitoa sitä tarvitseville vauvoille ja äideille on rintamaidon koostumus verrattuna korvikkeisiin. (4) Yksi motivaatiotekijä äidinmaidon luovutukseen on tietämys äidinmaidon ominaisuuksista verrattuna korvikkeisiin. (6)</p>	<p>Äitien tietämys äidinmaidon ravintoarvojen ylivoimaisuudesta</p>	
<p>Luovuttajat eivät halua tuhjata äidinmaitoa, jonka eteen on nähnyt paljon vaivaa. (1) Motivaationa äidinmaidon luovutukseen on se, että maito ei mene hukkaan. (2) Äidinmaidon luovuttajista tuntuu, että pumppaukseen kulutettu aika ei mene hukkaan. (1) Esille nousi kokemus siitä, että lypsi jo valmiiksi eikä vauva käyttänyt kaikkea maitoa, joten tuntui paremmalta luovuttaa maitoa kuin heittää pois. (5) Luovuttajat kokevat, että eivät halua maitonsa menevän hukkaan (6)</p>	<p>Äidinmaitoa ei haluta laittaa hukkaan</p>	

<p>Lypsäminen koettiin helpotuksena, koska vauva ei kuluttanut niin paljon maitoa kuin rinnat tuottivat, ja siten rintojen pingotus helpottui. (5) Maidon tuotanto, joka ylittää oman lapsen tarpeet, motivoi luovuttamaan maitoa. (6) Yleisin syy luovuttaa rintamaitoa oli altruismi ja liiallinen maidontuotanto (7)</p> <p>Äidinmaidon luovuttaminen liittyi ylpeyden ja jakamisen tunteeseen (2) Luovuttaminen on jakamista; jaat sitä, mitä sinulla on. (2)</p> <p>Äidinmaidon luovutusprosessi on koettu miellyttäväksi ja palkitsevaksi (3) Muutama luovuttaja mainitsi taloudellisen korvauksen bonuksena tehdystä työstä, muut osallistujat kertoivat, että olisivat ilmankin luovuttaneet maitoa auttamisen halusta. (5) Motivaatiotekijänä terveydellinen hyöty itselle, mutta myös muille. (1)</p>	<p>Maidon ylituotanto äideillä</p> <p>Luovuttaminen on jakamista</p> <p>Konkreettinen hyöty luovuttajalle</p>	
<p>Perheellä on tärkeä rooli luovutusprosessissa (2) Tuki ja arvostuksen tunne, jonka luovuttajat saivat lähipiiriltä, oli välttämätöntä maidon luovutuksen kannalta (3) Kumppani ja muu tukiverkosto on tärkeä luovutusprosessissa. (4) Kumppanin tuki luovuttamista suosivien tekijöiden hoidossa oli</p>	<p>Äidin sosiaalisen verkoston tuki ja sen merkitys</p>	<p>Sosiaalisen tuen merkitys luovutusprosessissa</p>

<p>merkittävää prosessin kannalta; esimerkiksi apu lypsyn aikana ja pullojen huolto ja kuljetus. Myös kumppanin läsnäolo uudessa elämänvaiheessa tuo turvaa äitiyden kokemiseen ja siten edistää imetystä ja maidonluovutuksen ylläpitoa. (4)</p> <p>Ammattilaisten kohtaamisella ja tuella luovutusprosessissa voidaan vahvistaa asiakassuhdetta ja siten edistää maidon luovuttamista (2) Koska äidinmaidon luovuttaminen voidaan kokea vaativaksi ja raskaaksi tehtäväksi, on tärkeää, että luovuttajat saavat tarvittaessa käytännön apua terveydenhuollon henkilökunnalta. (5) Luovuttajilta nousi esiin kokemus, että ammattilaiset eivät informoi maidon luovuttamisen mahdollisuudesta. (2) Luovuttajat kokevat tarvitsevansa tukea hankalissa tilanteissa ammattilaisilta. (2)</p>	<p>Ammattilaisen asema luovutusprosessissa</p>	
<p>Lypsäminen koettiin väsyttävänä prosessin vaatiman hygienian vuoksi (2) Hygienian hoito oli pääasiallinen haaste luovutusprosessissa yhdessä sen vaatiman ajan kanssa. (4) Monet osallistujat kokivat tiukat hygieniavaatimukset raskaina ja aikaa vievinä. Stressiä muodostui siitä, oliko toimimut riittävän huolellisesti. Erityisesti juuri synnyttäneenä kaikki ylimääräinen koetaan raskaaksi. (5)</p>	<p>Hygienia luovutusprosessissa</p>	<p>Äitien kokemat haasteet</p>

<p>Luovutusprosessi vaatii työtä ja sitoutumista (2) Pääasiallinen raportoitu haaste luovutusprosessissa oli ajan puute sekä hygienian hoito (4) Ajanpuute lypsämiseen mainittiin suurimpana haasteena luovutusprosessissa (4) Maidon lypsämisen koettiin vaativan aikaa ja energiaa, jonka koettiin olevan pois oman vastasyntyneen kanssa vietetystä ajasta. (5) Maidonluovuttajana oleminen koettiin aikaa vieväksi ja haasteelliseksi yhdistää imetykseen, perheen vanhempien lasten hoitamiseen sekä kotitöihin. (5) Epävarmuutta ja stressiä kuvailtiin muodostuvan siitä, kuinka ajoittaa imetys ja pumppaaminen siten, että rinnoissa oli silloin maitoa kun vauvalla oli nälkä. (5) Stressiä koettiin sairaalan vaatimasta maidon vähimmäismäärästä (5) Arkirutiineihin, kuten töihin tai kouluun, palaaminen ja maidontuotannon väheneminen koettiin tärkeimmiksi syiksi luovutuksen lopettamiseen. (7)</p>	<p>Ajan käyttö tai sen puute luovutusprosessissa</p>	
<p>Haasteena koettu myös nännien ongelmat lypsämisestä johtuen sekä äidinmaidon lisääntynyt tuotanto, ja siitä johtuva rintojen kipeytyminen. Jotkut osallistujat olivat kokeneet saaneensa rintatulehduksen kun oli lopettanut lypsämisen. (5) Taloudelliset tai logistiset syyt koettiin esteiksi luovuttaa maitoa (1) Monilla osallistujilla oli haasteita saada tarvittavia tietoja siitä, miten ryhtyä äidinmaidon luovuttajaksi. Oli hankalaa löytää tietoa siitä, keneen heidän pitäisi ottaa yhteyttä. (5)</p>	<p>Esteet</p>	

<p>Monien osallistujien mukaan tiedot äidinmaidon luovutuksesta synnytysosastoilla tai lasta hoitavilla tahoilla oli olemattomia tai vanhentuneita. Useat toivoivat, että näillä tahoilla olisi ajantasaista kirjallista tietoa siitä, ketkä voivat olla äidinmaidon luovuttajia ja että henkilökunnalla olisi tietoa asiasta. (5)</p> <p>Esille nousi joidenkin kumppanien huoli oman lapsen riittävästä maidonsaannista. Luovuttajat kokivat, että kumppanit tarvitsevat tietoa luovuttamisprosessista. (1)</p> <p>Osa osallistujista kuvaili kokeneensa välillä epäystävällisiä ja joustamattomia kohtaamisia terveydenhuollon ammattilaisten kanssa. Osa ilmaisi ajatuksensa jopa olla jatkamatta luovutusta näiden kohtaamisten vuoksi. Kuvailtiin, että kiitoksella, hymyllä tai vain iloisella vastauksellakin olisi ollut positiivista merkitystä. Henkilökunnalta toivottiin suurempaa arvostusta panostuksesta. (5)</p> <p>Käytännön haasteena nousi esiin maidon toimittaminen itse sairaalalle. Toiveena se, että maito haettaisiin heiltä tai sen voisi toimittaa itse sijainniltaan lähimpään terveyskeskukseen sairaalan sijaan. (5)</p> <p>Luovuttajilta nousi esille toive, että äidinmaidon luovuttamisesta puhuttaisiin aiemmin ja kannustettaisiin enemmän jo raskauden aikana. (3)</p> <p>Luovuttajilta nousi esiin kokemus siitä, että kaikki vastuu luovutusprosessista oli jätetty heille itselleen. (5)</p>	<p>Äidinmaidon luovutuksen informaatio</p> <p>Toiveet terveydenhuollon ammattilaisille</p>	<p>Äitien toiveet luovutusprosessiin liittyen</p>

